

Stanovisko

hlavného kontrolóra mesta k návrhu rozpočtu Mesta Nitry na rok 2025 s výhľadom na roky 2026-2027

Podľa § 18f ods.1 písm. c) zákona č.369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov predkladám odborné stanovisko k návrhu viacročného rozpočtu mesta Nitry na roky 2025 - 2027. Podkladom pre vypracovanie stanoviska bol spracovaný návrh viacročného rozpočtu mesta na roky 2025 - 2027 v členení podľa rozpočtovej klasifikácie a v programovej štruktúre.

Cieľom stanoviska je poskytnúť nezávislý pohľad na návrh rozpočtu mesta a preveriť jeho súlad s príslušnými právnymi predpismi.

1. Preverenie dodržania zákonných povinností pri zostavovaní návrhu viacročného rozpočtu

Návrh viacročného rozpočtu Mesta Nitry na roky 2025–2027 bol zostavený v súlade s platnou legislatívou, zákonom č.583/2004 Z.z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v z.n.p., zákonom č.523/2004 Z.z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v z.n.p..

Na zostavenie návrhu rozpočtu verejnej správy na roky 2025-2027 vydalo Ministerstvo financií SR príručku pod čís. MF/008139/2024-411. V zmysle tohto dokumentu sú jednotlivé subjekty, ktorých rozpočty tvoria rozpočet verejnej správy, povinné zapracovať do návrhov svojich rozpočtov finančné toky zo štátneho rozpočtu a z rozpočtov ostatných subjektov verejnej správy v súlade s návrhom rozpočtu verejnej správy. Mesto Nitra pri zostavovaní návrhu rozpočtu postupovalo v súlade s vydanou Príručkou.

V zmysle zákona č.583/2004 Z.z. mesto zostavilo návrh viacročného rozpočtu na roky 2025-2027, pričom záväzným rozpočtom je rozpočet na príslušný rozpočtový rok (r. 2025) a príjmy a výdavky rozpočtov na roky 2026 a 2027 nie sú v zmysle § 9 uvedeného zákona záväzné.

Návrh rozpočtu je spracovaný v zmysle platnej rozpočtovej klasifikácie vydanej MF SR, ktorá je pre obce záväzná.

Podľa §10 zákona č.583/2004 Z.z. sú obce povinné zostaviť rozpočet vnútorne členený na:

- a) bežné príjmy a bežné výdavky (bežný rozpočet)
- b) kapitálové príjmy a kapitálové výdavky (kapitálový rozpočet)
- c) finančné operácie

Návrh viacročného rozpočtu na roky 2025-2027 je zostavený v programovej štruktúre, programový rozpočet obsahuje údaje o zámeroch a cieľoch mesta vo finančnom vyjadrení. Zostavením programového rozpočtu je splnená povinnosť vyplývajúca z ustanovenia § 4 a § 9 zákona č. 583/2004 Z.z.

Predložený návrh rozpočtu je zostavený v súlade s čl. 9 ods.1 ústavného zákona č.493/2011 Z.z. o rozpočtovej zodpovednosti v z.n.p., podľa ktorého sú subjekty verejnej správy povinné zostavovať svoj rozpočet najmenej na tri rozpočtové roky, pričom súčasťou návrhu rozpočtu je aj schválený rozpočet na bežný rozpočtový rok, údaje o očakávanej skutočnosti bežného rozpočtového roka a údaje o skutočnom plnení rozpočtu za predchádzajúce dva rozpočtové roky.

Návrh viacročného rozpočtu Mesta Nitry na roky 2025-2027 je v súlade s § 9 zákona č.369/1990 Zb. o obecnom zriadení v z.n.p. zverejnený na úradnej tabuli mesta, na Centrálnej úradnej elektronickej tabuli a internetovej stránke mesta, čím je dodržaná povinnosť zverejnenia najmenej 15 dní pred jeho schválením, aby sa k nemu mohli obyvatelia mesta vyjadriť.

Zhrnutie: Konštatujem, že návrh viacročného rozpočtu Mesta Nitry na roky 2025-2027 bol spracovaný v súlade so všeobecne záväznými právnymi predpismi.

2. Tvorba návrhu rozpočtu na rok 2025

Vzhľadom na ustanovenie § 9 ods.4 zákona č.583/2004 Z.z., ako aj čl. V ods.2 Rozpočtových pravidiel mesta Nitry, z dôvodu nezáväznosti príjmov a výdavkov rozpočtov na roky nasledujúce po príslušnom rozpočtovom roku, predmetom tejto časti stanoviska je posúdenie návrhu rozpočtu na rok 2025.

V zmysle čl. VI odst.4 Rozpočtových pravidiel Mesta Nitry mestské zastupiteľstvo každoročne schvaľuje pravidlá zostavovania rozpočtu na nasledujúci kalendárny rok.

Proces prípravy rozpočtu sa riadil Pravidlami zostavovania rozpočtu mesta na rok 2025, ktoré schválilo mestské zastupiteľstvo uzn.č. 247/2024-MZ zo dňa 27.6.2024. Podľa pravidiel primátor mesta predložil na rokovanie Mestskej rady dňa 15.10.2024 spracovanú príjmovú časť rozpočtu spolu so sumárnymi objemami výdavkov programovej štruktúre a návrh príspevkov z rozpočtu mesta príspevkovým organizáciám. Materiál pod názvom „Návrh východiskových ukazovateľov do Návrhu rozpočtu na rok 2025“ Mestská rada na svojom zasadnutí dňa 15.10.2024 uzn.čís. 562/2024-MR zobrala na vedomie východiskové ukazovatele (objem príjmov a požiadavky na výdavky) do návrhu rozpočtu na rok 2025 podľa predloženého návrhu. Materiál bol spracovaný v návrhu príjmovej časti vo výške 103 571 466 € a výdavkovej časti – zosumarizované základné požiadavky vo výške 103 571 466 €, t.j. navrhnuté príjmy pokrývali iba základné požiadavky do návrhu rozpočtu na rok 2025. Štandardné a ostatné požiadavky pokryté neboli. Vo východiskových ukazovateľoch neboli ešte zapracované navrhované zmeny zákonov, ktoré sa priamo dotýkajú rozpočtov obcí, nakoľko v období spracovania východiskových ukazovateľov boli vo fáze schvaľovania.

Podľa pravidiel zostavovania rozpočtu bol stanovený termín na predloženie a prerokovanie návrhu rozpočtu mesta v mestskej rade dňa 26.11.2024. Mestská rada materiál Návrh viacročného rozpočtu mesta Nitra na roky 2025 – 2027 prerokovala.

Oproti východiskovým ukazovateľom je návrh rozpočtu v príjmovej aj výdavkovej časti zvýšený o + 1 520 554 €. Rozdiel predstavuje hlavne zvýšenie príjmov škôl (vo východiskových ukazovateľoch bol nesprávne nastavený), príjem z poplatku za rozvoj a príjem zo ŠR na projekt: Cyklotrasa Vodná – Zelokvet.

Návrh rozpočtu na rok 2025 je spracovaný a predložený na schválenie ako vyrovnaný. Bežný rozpočet je zostavený ako **prebytkový v sume + 2 752 360 eur** (vrátane škôl a CVČ).

Kapitálový rozpočet je zostavený ako **schodkový v sume - 1 050 280 eur**.

Súčasťou návrhu rozpočtu sú aj finančné operácie, prostredníctvom ktorých sa vykonáva splácanie návratných zdrojov financovania vo výške 4 202 tis.€. Saldo finančných operácií predstavuje zápornú hodnotu - **1 702 080 eur**.

Potreba zostavenia prebytkového bežného rozpočtu vyplýva z potreby krytia schodku kapitálového rozpočtu a úhrad návratných zdrojov financovania - záporného zostatku finančných operácií (§10 odst.7 zákona č.583/2004 Z.z.).

Príjmy

Návrh rozpočtu mesta počíta s príjmami v objeme **105 092 020 eur** (vrátane príjmov škôl a CVČ).

Zo štruktúry príjmov je zrejmé, že najstabilnejšou a najvýznamnejšou zložkou príjmovej časti rozpočtu sú daňové príjmy v objeme 59 950 tis. eur, čo predstavuje cca 58,4% z celkového objemu bežných a kapitálových príjmov. Najvyšší podiel z daňových príjmov predstavuje výnos dane z príjmov fyzických osôb poukázaný zo štátneho rozpočtu, ktorý je naplánovaný v predpokladanej výške 33 934 400 €. Príjem výnosu DPFO je nižší o – 7 189 600 € oproti schválenému rozpočtu r. 2024 a o – 6 812 623 € oproti očakávanej skutočnosti r.2024 (upravený rozpočet). Dôvodom zníženého výnosu DPFO je od 1.1.2025 zmena financovania materských škôl z originálnych kompetencií na prenesený výkon štátnej správy (normatívne financovanie), čím sa znížil podiel dane fyzických osôb poukazovanej obciam zo súčasných 70% na 55,1%. Celkový výnos DPFO je pre mesto nepostačujúci na krytie bežných výdavkov na plnenie verejnoprospešných služieb a tiež kapitálových výdavkov na pripravované projekty z EÚ fondov.

Sumár DPFO a príjmu transferu zo ŠR na materské školy predstavuje cca – 1 mil. € oproti predpokladanej výške DPFO vo východiskových ukazovateľoch, v ktorých nebola ešte zohľadnená zmena financovania MŠ.

V čase spracovania tohto stanoviska nebola Ministerstvom financií SR zverejnená prognóza rozpočtových podielov obcí na výnose dane z príjmov FO. Navrhnutá výška príjmu DPFO vychádza z poslednej prognózy Rady pre rozpočtovú zodpovednosť z októbra 2024. Odporúčam mestskému zastupiteľstvu schváliť výšku tohto príjmu na úrovni prognózy MF SR v prípade, že bude v čase prerokovania návrhu rozpočtu zverejnená. V prípade, že údaje nebudú zverejnené, odporúčam bezodkladne po zverejnení údajov o výnose daní pre obce, predložiť úpravu rozpočtu v príjmovej aj výdavkovej časti na rokovanie MZ.

Výška príjmov miestnych daní a poplatkov je nastavená na úrovni platných dodatkov k VZN č.10/2014 o miestnych daniach v z.d. a k VZN č.11/2014 o miestnom poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady v z.d.

Zmena sadzieb miestnych daní a miestneho poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady budú predmetom rokovania mestského zastupiteľstva dňa 12.12.2024, t.j. v deň prerokovania návrhu rozpočtu na rok 2025.

Kapitálové príjmy vo výške 1 136 980 € zahŕňajú príjmy z predaja majetku napočítané z uzatvorených kúpnych zmlúv, schválených uznesení MZ a pripravovaných predajov majetku. Ďalej zahŕňajú transfer zo ŠR – refinancovanie projektu Cyklotrasa Vodná-Zelokvet.

Príjmy rozpočtových organizácií (škôl, CVC) vo výške 2 577 610 € predstavujú hlavne príjmy z prenájmov voľných priestorov škôl, príjmy za školné - poplatky za školské kluby, CVC a príjmy z poplatku za režijné náklady v zariadeniach školského stravovania napočítané podľa VZN č.8/2019. Príjmy a výdavky rozpočtových organizácií sú v zmysle platných pravidiel súčasťou rozpočtu mesta.

Príjmové finančné operácie zahŕňajú zapojenie použitia rezervného fondu vo výške 2 500 000 € a budú použité na úhradu návratných zdrojov financovania.

Návrh príjmov na rok 2025 (105 092 020 eur) je nižší oproti očakávanej skutočnosti plnenia príjmovej časti rozpočtu za rok 2024 (135 275 110 eur) o – 30 183 090 eur. Tento rozdiel spočíva hlavne v prijatí transferov zo ŠR na refundáciu projektov, v prijatí bankových úverov a v zapojení príjmových finančných operácií do rozpočtu mesta na rok 2024 (hlavne prostriedkov z predchádzajúcich rokov a použitie rezervného fondu mesta) .

Návrh rozpočtu na rok 2025 neobsahuje v príjmových finančných operáciách zostatok prostriedkov z predchádzajúceho roka. Vzhľadom k tomu, že zdôvodnenie v dôvodovej správe chýba, domnievam sa, že spracovateľ návrhu rozpočtu v čase jeho spracovania nevedel predpokladať výšku zostatku prostriedkov za rok 2024. Ten bude s najväčšou pravdepodobnosťou zaradený do rozpočtu 2025 až po schválení záverečného účtu za rok 2024 a preto ho navrhujem ponechať na krytie výdavkov, súvisiacich s prijatím konsolidačného balíka a tých výdavkov, ktoré boli vo východiskových ukazovateľoch zaradené ako štandardné požiadavky.

Súčasťou návrhu rozpočtu je aj rozpočet príspevkovej organizácie Správa zariadení sociálnych služieb, ktorá okrem vlastných príjmov (platby od prijímateľov sociálnych služieb, príjem z prenájmu) hospodári aj s transferom zo štátneho rozpočtu a rozpočtu mesta. V návrhu rozpočtu na rok 2025 je príjem z transferu štátneho rozpočtu vyšší oproti schválenému rozpočtu roku 2024 o + 129 260 eur (pobytové a ambulantné služby sú financované zo štátneho rozpočtu v zmysle zákona o sociálnych službách) a transfer z rozpočtu mesta je medziročne vyšší o + 297 260 eur. Návrh zmeny VZN č. 4/2014 o sociálnych službách v z.n.d. nie je v návrhu rozpočtu organizácie započítaný. O dodatku č.11 k VZN č.4/2014 bude mestské zastupiteľstvo rokovať dňa 12.12.2024.

Výdavky

Celkové výdavky rozpočtu (vrátane škôl, CVČ a výdavkových finančných operácií) sú naplánované v objeme **105 092 020 eur** (t.j. vo výške očakávaných príjmov), z toho bežné výdavky vo výške 98 702 680 eur, kapitálové výdavky vo výške 2 187 260 eur a výdavkové finančné operácie (splácanie úverov) vo výške 4 202 080 eur.

Úhrada návratných zdrojov financovania je krytá aj prebytkom bežného rozpočtu.

Štruktúra vo výdavkovej časti rozpočtu je zmenená oproti predchádzajúcim rokom. Výdavky sú zaradené do rozpočtových kapitol a zároveň sú výdavky v kapitolách členené aj podľa programovej štruktúry. Čo sa týka zaradenia výdavkov do ekonomickej rozpočtovej klasifikácie, tak tie sú zaradené len do kategórií, nie sú rozčlenené na položky a podpoložky, tak ako boli spracované rozpočty po minulé roky. Zákon č.583/2004 Z.z. v § 10 odst.4 síce obciam ukladá povinnosť predkladať rozpočet na schválenie v členení minimálne na úrovni hlavnej kategórie ekonomickej klasifikácie, avšak upozorňujem na to, že takto spracovaný rozpočet nekorešponduje so schválenými Rozpočtovými pravidlami Mesta Nitry a to konkrétne s čl.VIII v časti zmeny rozpočtu, v ktorom sa kompetencie primátora na zmeny rozpočtu vzťahujú na zmeny a presuny rozpočtových prostriedkov medzi položkami a podpoložkami.

Návrh rozpočtu možno charakterizovať ako „rozpočet základných požiadaviek“. Rozpočet nevytvára podmienky na všeobecný rozvoj mesta, na zlepšovanie stavu dopravnej, školskej resp. bytovej infraštruktúry mesta a nevytvára podmienky ani na poskytovanie dotácií z rozpočtu mesta v oblasti športu, kultúry, školstva a v sociálnej oblasti. Taktiež nezabezpečuje v úplnom rozsahu financovanie povinností vyplývajúcich pre mesto zo zákona č.138/1991 Zb. o majetku obcí. V návrhu rozpočtu nie je zaradený ani nevyčerpaný úver vo výške 6 mil. € schválený v roku 2023 na investičné akcie mesta.

O tom, že návrh rozpočtu nie je rozvojový, vypovedá aj fakt, že kapitálové výdavky sú navrhnuté v nízkom objeme (2 187 tis. €) a aj to vo všeobecnej rovine bez bližšej špecifikácie.

Nekoncepčným riešením považujem aj postup zmien VZN, ktoré majú zvýšiť príjem z miestnych daní a poplatku za KO a DSO a ktoré sa budú prerokovávať na zasadnutí MZ, na ktorom sa bude súčasne prerokovávať aj návrh rozpočtu. To znamená, že už v súčasnosti je predpoklad, že objem finančných prostriedkov v rozpočte bude vyšší, ale napr. verejnosť nie je informovaná, na čo sa prostriedky plánujú použiť. Proces zvyšovanie sadzieb daní a poplatkov by mal prebiehať v priebehu roka tak, aby bol dostatočný priestor na kvalitnú prípravu nového rozpočtu.

Ďalším nekoncepčným riešením je predložený návrh na prijatie úveru vo výške 15 mil. € na financovanie kapitálových výdavkov v rokoch 2025 – 2027 zaradený do programu rokovania mestského zastupiteľstva v deň prerokovania návrhu rozpočtu. Tak dôležitému rozhodnutiu, ako je prijatie úveru v historicky najvyššom objeme pre mesto, mali predchádzať v priebehu roka rokovania a v prípade schválenia úveru mali byť do návrhu rozpočtu už zaradené konkrétne investície a projekty.

Zároveň upozorňujem na to, že podmienky pre prijatie úveru vo výške 15 mil.€ sú síce v zmysle zákona dodržané (tak ako to uvádzam v stanovisku k mat.č.762/2024), avšak splátkami úveru v takom vysokom objeme budú zaťažené rozpočty mesta v nasledujúcich rokoch, pričom treba brať na zreteľ, že nevyčerpaný úver 6 mil. € sa ešte nezačal splácať. V časoch keď mesto z vlastných príjmov dokáže financovať iba základné požiadavky mesta, bude ešte náročnejšie zostavovať rozpočty v nasledujúcich rokoch, v ktorých budú musieť byť zaradené aj splátky 15 mil. úveru. Investovaním úveru do majetku mesta sa totižto mestu nezvýšia príjmy, ide o nenávratné investície.

Okrem horeuvedeného som po preštudovaní celého návrhu rozpočtu na rok 2025 ďalej zistila nasledovné:

Opakovane upozorňujem na skutočnosť, že vysoký objem výdavkov kapitoly **Vnútornej správy** (14,66 % z celkového rozpočtu) je zapríčinený aj z dôvodu zaradenia niektorých výdavkov do tejto kapitoly, ktoré organizačne nespádajú pod správu mestského úradu napr.: výdavky Strediska mestských služieb - mzdové výdavky, stravovanie zamestnancov, prídel do sociálneho fondu a PHM.

Odbor dopravy

Výdavok na Mestskú verejnú dopravu je naplánovaný vo výške 8 mil. €, t.j. na úrovni schváleného rozpočtu roku 2024, čo v roku 2025 nebude postačovať. V tejto položke nie je v zmysle zmluvy s dopravcom zohľadnená valorizácia ceny/ 1km (požiadavka z odboru dopravy bola + 300 tis.€) a zároveň nie je v návrhu rozpočtu taktiež v zmysle zmluvy s dopravcom naplánovaný doplatok ročného zúčtovania za rok 2024 (za rok 2023 ročné zúčtovanie predstavovalo čiastku 198 tis. €). Taktiež vo výdavku MHD nie je započítaná zmena grafikonu schválená v MZ dňa 21.11.2024 (zvýšenie Tkm) vo výške cca 108 tis.€.

Odbor životného prostredia

Výdavok na nakladanie s odpadmi je naplánovaný vo výške 5 158 100 €, čo je o – 134 900 € menej ako v roku 2024. Vo výdavku nie je zohľadnená valorizácia cien v zmysle zmluvy s NKS s.r.o.. Výdavok je hradený z výberu miestneho poplatku za KO a DSO. Na vykrytie skutočnej potreby finančných prostriedkov na nakladanie s odpadmi je nevyhnutné zvýšiť sadzbu uvedeného poplatku tak, ako je to navrhnuté v návrhu dodatku č.8 k VZN č.11/2014.

Školstvo

Rozpočty škôl sú spracované prehľadne vrátane informácie, z akého zdroja budú výdavky financované. Rozpočty CVC a ZUŠ obsahujú aj rozdelenie transferu na originálne kompetencie podľa zdrojov krytia a to konkrétne výšku transferu hradenú z podielových daní a výšku transferu hradenú z ostatných príjmov mesta.

Do návrhu rozpočtu nebolo zapracované dofinancovanie prenesených kompetencií ZŠ Krčméryho, ZŠ Novozámocká a ZŠ Sčasného. Uvedeným základným školám nebudú postačovať financie zo štátneho rozpočtu určené na prevádzku.

Pri výdavkoch určených na obnovu a údržbu školských objektov vo výške 300 000 € a výdavkoch určených na rekonštrukciu školských budov vo výške 300 000 € chýba

špecifikácia, na ktorých konkrétnych školských objektoch sa bude údržba resp. rekonštrukcia vykonávať.

Výška normatívu na žiaka a dieťa materskej školy je v návrhu rozpočtu predpokladaná, v prípade zmeny výšky normatívu v roku 2025 bude potrebné v priebehu roka upraviť rozpočty škôl a kapitoly materské školy.

V rozpočte školstva je vytvorená nová kapitola - Materské školy.

V kapitole **Projekty pre regionálny rozvoj** je zaradená položka „*Investície pre Mestský rozvoj*“ v čiastke 1 mil. €, ktorá nie je špecifikovaná o aké konkrétne investície sa jedná. Zmienka o tomto druhu výdavku nie je uvedená ani v dôvodovej správe. Zdrojom krytia tohto výdavku je výber poplatku za rozvoj naplánovaný v príjmoch v rovnakej čiastke.

K výdavku je priradená programová štruktúra 1.10.3 Mestský rozvoj, kde v tomto prvku programového rozpočtu je pri merateľnom ukazovateli „počet realizovaných projektov v oblasti mestského rozvoja za rok“ uvedený plán 1 ks. Z návrhu rozpočtu teda vyplýva, že mesto plánuje za 1 mil. € zrealizovať 1 projekt v rámci mestského rozvoja hrađeného z výberu poplatku za rozvoj.

V kapitole **Odbor investičnej výstavby a rozvoja** nie sú v návrhu rozpočtu zaradené žiadne konkrétne investičné akcie mesta, sú vyčlenené iba finančné prostriedky na nevyhnutné výdavky a na prípravnú a projektovú dokumentáciu 70 000 € bez bližšej špecifikácie, v programovej štruktúre zaradené do programu č.14 Správa majetku mesta.

V kapitole **Kreatívne centrum** sú naplánované bežné výdavky vo výške 523 160 €. V rámci kategórie 630 Tovary a služby je naplánovaná čiastka 305 900 € a bližšie nie je špecifikovaná ani v dôvodovej správe, na čo sa finančné prostriedky použijú.

V jednotlivých príslušných kapitolách rozpočtu nie sú navrhnuté dotácie na cieľové oblasti v zmysle VZN č.9/2019 o poskytnutí dotácií z rozpočtu Mesta Nitry. Tie neboli zahrnuté ani v základných požiadavkách východiskových ukazovateľov. Aj táto informácia v dôvodovej správe chýba.

Identifikácia rizík v návrhu rozpočtu:

- Významnejším rizikom je absencia zákona o štátnom rozpočte na rok 2025, ktorý nebol v čase spracovania návrhu rozpočtu mesta schválený. Nezverejnením prognózy rozpočtových podielov obcí na výnose dane z príjmov FO v čase spracovania rozpočtu mesto stále nepozná presnú výšku príjmu dane z príjmov FO, čo môže mať vplyv na výšku bežných výdavkov.
- Konsolidačný balíček prijatý NRSR ovplyvní v budúcom roku zvýšenie výdavkov na obstaranie tovarov, služieb a investícií pri vyššej DPH a raste očakávanej inflácie
- Návrh rozpočtu nezahŕňa skutočnú potrebu finančných prostriedkov na úhradu bežných výdavkov najmä:

- na Mestskú verejnú dopravu, ktoré sú v kapitole Odbor dopravy naplánované vo výške 8 mil. €, t.j. na úrovni roku 2024. V tejto položke nie je v zmysle zmluvy s dopravcom zohľadnená valorizácia ceny za 1 tkm a zároveň nie je v návrhu rozpočtu naplánovaný doplatok ročného vyúčtovania za rok 2024 a zmena grafikonu.
- na nakladanie s odpadmi, ktoré sú v kapitole Odbor životného prostredia naplánované v nižšom objeme ako v roku 2024, nie je zohľadnená valorizácia cien v zmysle zmluvy s NKS s.r.o..
- na dofinancovanie prenesených kompetencií ZŠ Krčméryho, ZŠ Novozámocká a ZŠ Sčasného. Uvedeným základným školám nebudú postačovať financie zo štátneho rozpočtu určené na prevádzku.

Odporúčania hlavného kontrolóra mesta na eliminovanie identifikovaných rizík v budúcoročnom rozpočte:

1. Mesto Nitra momentálne disponuje s minimálnymi prostriedkami na rezervnom фонде, ktoré nie sú rozdelené a to vo výške 759 tis. € (po odpočítaní 2,5 mil. € zapojených v návrhu rozpočtu).

Odporúčam pri schvaľovaní záverečného účtu za rok 2024 ponechať zostatok prostriedkov na krytie identifikovaných rizík v návrhu rozpočtu 2025 a na nepredvídané okolnosti.

2. Upozorňujem na nevyhnutnosť zabezpečenia vyváženého naplňania rozpočtu mesta, aby bola zabezpečená rozpočtová vyrovnanosť bežného rozpočtu.

Vzhľadom k pretrvávajúcej celkovej nepriaznivej ekonomickej situácii mesta bude potrebné ešte viac zvýšiť obozretnosť pri vynakladaní výdavkov.

Odporúčam dôsledne dodržiavať rozpočtovú rovnováhu a pri nenaplnení príjmov v plánovanej výške regulovať čerpanie výdavkov so zachovaním princípu hospodárnosti, efektívnosti a účelnosti použitia rozpočtových výdavkov.

3. Odporúčam v roku 2025 pravidelne predkladať na každé zasadnutie mestského zastupiteľstva písomnú informáciu o aktuálnej finančnej situácii mesta.

Programový rozpočet

V súlade so zákonom o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy je návrh rozpočtu mesta na roky 2025-2027 zostavený aj v programovej štruktúre, t.j. výdavky rozpočtu mesta boli alokované do príslušných programov, ktoré sa vnútorne členia na podprogramy a prvky. Každý program, ktorý predstavuje súhrn aktivít má definovaný svoj zámer a cieľ, pričom zámer vyjadruje očakávaný pozitívny dôsledok dlhodobého plnenia príslušných cieľov a cieľ sa monitoruje a hodnotí merateľným ukazovateľom.

Programové rozpočtovanie je vo všeobecnosti systém založený na plánovaní úloh a aktivít subjektov samosprávy v nadväznosti na ich priority a alokovanie disponibilných rozpočtových zdrojov do programov, s dôrazom na výsledky a efektívnosť vynakladania rozpočtových prostriedkov. Inými slovami, programové rozpočtovanie je systém plánovania, rozpočtovania a hodnotenia, ktorý kladie dôraz na vzťah medzi verejnými rozpočtovými zdrojmi a očakávanými (plánovanými)

výstupmi a výsledkami realizovaných činností, ktoré sú financované z rozpočtu subjektu samosprávy.

V zmysle pravidiel zostavovania rozpočtu mesta na rok 2025 schválených uzn.č. 247/2024-MZ sa mal návrh rozpočtu spracovávať iba v programovej štruktúre, čím sa malo upustiť od aktuálnej štruktúry rozpočtu (podľa kapitol) a zamerať sa na kvalitu novej štruktúry programového rozpočtu.

Avšak uzn.č. 341/2024 – MZ mestské zastupiteľstvo schválilo zmenu uzn.č. 247/2024 – MZ s tým, že požiadalo mestský úrad spracovať a zostaviť návrh rozpočtu mesta na rok 2025 prednostne podľa jednotlivých kapitol a zároveň pripraviť návrh programového rozpočtu vo variante odporúčanom Komisiou pre financovanie, správu majetku a podnikateľskú činnosť.

Útvar hlavného kontrolóra vykonal v roku 2021 kontrolu implementácie programového rozpočtovania v rozpočtovom procese mesta. Kontrolu bolo okrem iného zistené, že aktuálna implementácia a spôsob využitia programového rozpočtovania pri tvorbe rozpočtu mesta nedosahuje potenciál svojich možností a že programové rozpočtovanie je využívané len na zber informácií, pri ktorom riadenie a priame prepojenie rozpočtu na dosahovanie cieľov chýba.

Od roku 2009 (odkedy je pre samosprávu zákonom stanovená povinnosť zostavovať rozpočet v programovej štruktúre) by už mal byť evidentný výsledok výhod programového rozpočtovania. V meste sa stále kladie väčší dôraz na štruktúru rozpočtu výdavkov usporiadaných do rozpočtových kapitol, ktoré kopírujú organizačnú štruktúru mestského úradu, pričom sa v niektorých prípadoch stáva, že výdavky, ktoré funkčne a účelom patria do inej kapitoly, sú zaradené do kapitoly, s ktorou funkčne nesúvisia napr. výdavky Strediska mestských služieb sú zaradené do kapitoly Vnútorňa správa.

Jednoznačnou výhodou programového rozpočtu na rozdiel od rozpočtu podľa kapitol je skutočnosť, že nereprezentuje len výšku výdavkov, ale poskytuje podklady pre rozhodovanie o tom, prečo majú byť výdavky alokované a za akým účelom.

Útvar hlavného kontrolóra na základe výsledku kontroly odporučil odstúpiť od súčasnej štruktúry rozpočtu a zamerať sa na novú štruktúru programového rozpočtu s ohľadom na aktuálne potreby prioritných oblastí s cieľom zabezpečiť efektívny nástroj riadenia verejných zdrojov. Vedenie mesta sa s odporúčaním ÚHK stotožnilo a prijalo opatrenia týkajúce sa tvorby novej štruktúry programového rozpočtu.

Implementácia PR nie je z hľadiska času úlohou, ktorá by sa dala zrealizovať počas jedného roka. Úplná zmena systému a myslenia zvyčajne trvá niekoľko rokov, nestačí len pracovníkov zaškoliť, ale je potrebné zo strany vedenia mesta vynaložiť úsilie k tomu, aby sa programové rozpočtovanie stalo nástrojom, ktorý účinne prepojí strategický plán s rozpočtom a s jeho finančnými možnosťami a aby slúžil na analýzu efektívnosti vynaložených finančných prostriedkov na jednotlivé aktivity.

Jednoznačnou výhodou programového rozpočtu na rozdiel od rozpočtu podľa kapitol je skutočnosť, že nereprezentuje len výšku výdavkov, ale poskytuje podklady pre rozhodovanie o tom, prečo majú byť výdavky alokované a za akým účelom.

Na základe uvedeného opätovne odporúčam v najbližšej budúcnosti zmenu rozpočtových pravidiel, odstúpiť od aktuálnej štruktúry rozpočtu a zamerať sa na

kvalitu novej štruktúry programového rozpočtu s ohľadom na aktuálne potreby prioritných oblastí s cieľom zabezpečiť efektívny nástroj riadenia verejných zdrojov.

Záver

Stanovisko hlavného kontrolóra k návrhu rozpočtu je zamerané najmä na posúdenie súladu návrhu rozpočtu s príslušnými právnymi predpismi, na identifikáciu prípadných rizík rozpočtovaných príjmov a výdavkov.

Návrh viacročného rozpočtu mesta Nitry na roky 2025 – 2027 je spracovaný v súlade so všeobecne záväznými právnymi predpismi zákonom č.523/2004 Z.z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v z.n.p. a zákonom č.583/2004 Z.z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v z.n.p., zákona č.564/2004 Z.z. o rozpočtovom určení výnosu dane z príjmov územnej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v z.n.p. a zákona č.597/2003 Z.z. o financovaní základných škôl, stredných škôl a školských zariadení v z.n.p. a ostatné súvisiace právne normy.

Návrh rozpočtu odráža aktuálnu finančnú situáciu mesta, zabezpečuje financovanie základných funkcií samosprávy v obmedzenom režime a financovanie preneseného výkonu štátnej správy za predpokladu dôsledného rešpektovania právnych predpisov a dodržiavania maximálnej hospodárnosti pri vynakladaní rozpočtových prostriedkov.

Na základe uvedených skutočností a popísaných rizík v stanovisku odporúčam mestskému zastupiteľstvu zohľadniť odporúčania hlavného kontrolóra mesta na eliminovanie identifikovaných rizík v budúcoročnom rozpočte a po ich akceptovaní a osvojení odporúčam mestskému zastupiteľstvu rozpočet Mesta Nitry na rok 2025 schváliť a rozpočet Mesta Nitry na roky 2026 – 2027 vziať na vedomie.

V Nitre 5.12.2024

Ing. Darina Keselyová, v.r.
hlavný kontrolór mesta Nitry